

mai mult schițată decât adâncită caracterologic. Valeriu Andrei (Antonio) este o prezență agreabilă, simpatică, în ciuda ușoarelor note caricaturale. Roberto, bărbat robust, voluntar, decis și ostentativ agresiv, are în Nicolae Croitoru un interpret sigur pe sine, iar Giovanni, în translarea scenică a lui Victor Ianculescu, capătă,

în mod paradoxal, atributele unui cabotin asexuat, de unde și comicul cam apăsător al momentului. Sergiu Aliuș îl compune pe Rodolfo cu mijloace rudimentare, accentuându-i dezaxarea în chip de „mort” și debusolarea în clipa realizării consecințelor. Cristina David schițează onorabil, însă doar la nivelul enunțului, un rol de

compoziție – un biet băiețel, martor ocular al ciudatelor întâmplări dintr-un cartier oarecare, populat de dezmoșteniți soartei.

Orice asemănare cu unele segmente ale vieții noastre de toate zilele să fie pur întâmplătoare?

DIMITRIE ROMAN

EXPERIMENT ȘI IDENTITATE

– două spectacole la Teatrul „Alexei Mateevici” din Chișinău –

E greu să judeci un teatru doar după două dintre producțiile sale. Observații judicioase în cazul uneia sau alteia dintre aceste producții riscă să nu mai fie corecte dacă le atribui întregii activități a instituției. Admițând însă că ambele spectacole nu sînt – și nu pot fi! – cu totul întâmplătoare în politica repertorială și în orientarea spectacologică a teatrului, comentariul critic poate nădăjdui să surprindă note definitorii, configurative pentru un anumit moment din viața acestuia. Căci în fiecare spectacol poți descifra și problemele de ordin general cu care se confruntă un teatru sau altul la un moment dat. „Răspunsul” său la întrebările pe care singur și le pune e întotdeauna emblematic. Teatrul „Alexei Mateevici” din Chișinău nu face excepție de la această regulă și cele două montări despre care va fi vorba – **Oameni de paie** de Nicolae Esinencu în regia lui Andrei Vartic și **Apa** de Dumitru Solomon în regla lui Vitalie Rusu – ilustrează, fiecare în felul său, un moment cu caracteristici distincte.

Șocul experimentului și șocul vulgarității

Una dintre caracteristici este aceea că Teatrul „Alexei Mateevici”, la cumpăna dintre stagiunile 1992-1993 și 1993-1994, se dorește a fi un teatru contemporan, care să se recomande în primul rînd prin modernitatea producțiilor sale. În ce ar trebui să conștientizeze această modernitate e deocamdată mai puțin clar. Teatrul se află în căutarea propriei identități și, ca atare, socotește nimerit să acorde un credit aproape nelimitat experimentului scenic. Într-o astfel de perspectivă, piesa contemporană a autorului de la Chișinău poate fi citită și selectată nu pentru valorile dramaturgice intrinseci, ci pentru posibilitățile de „mișcare” pe care le-ar oferi experimentului. Altfel nici nu ne-am putea explica prezența în repertoriu a unui text pe cît de modest din punct de vedere dramaturgic, pe atît de plin de vulgarități voit șocante cum: este **Oameni de paie** de

Nicolae Esinencu. Din păcate, inventiva regie a lui Andrei Vartic, departe de a extirpa sau măcar atenua aceste excrescențe dezagreabile, le-a subliniat cu nu mai puțină ostentație, riscînd compromiterea experimentului. Și asta, în ciuda unor meritorii contribuții actoricești, datorate Veronicăi Finiti (Paula) și lui Nicolae Jelescu (Paul). Modernitatea jocului actoricesc și a viziunii regizorale e mai puțin șocantă decât vulgaritatea replicii și chiar a detaliului mizanscenic care o „valorifică”. Reținem excelența posibilităților interpretative ale Veronicăi Finiti și dezinvoltura cu care tratează planurile semantice regia lui Andrei Vartic, responsabilă însă și de șocul agresiv al vulgarității. O mai exigentă selecție a textelor, o mai decisă intervenție regizorală, care să disocieze oportunitatea experimentului de gratuitatea inutilă și deranjantă, ar fi de natură să ofere publicului satisfacții artistice pe măsura bogatelor resurse de care dispune teatrul.

Textul dramatic ca obsesie existențială

Cunoscînd pentru prima dată piesa **Apa** de Dumitru Solomon datorită unei traduceri în limba rusă, actorul și regizorul Vitalie Rusu avea s-o poarte cu sine mai bine de zece ani, fără nădejdea de a o putea monta vreodată. Într-o lume absurdă, fără ieșire, într-o lume a dictaturii totalitarismului, anihilînd orice tentativă de manifestare a individualității, piesa lui Dumitru Solomon devenise în mod firesc, pentru viitorul ei regizor, o obsesie existențială. În „noile” condiții, cînd montarea a devenit cel puțin posibilă, piesa a căpătat și alte rezonanțe, actuale, vizînd starea de spirit din Republica Moldova. Regizorul propune o montare modernă, polisemică, aptă să determine o reflecție activă din partea publicului. Imaginînd un decor din plase fine de pescuit, care par să se întrepătrundă, același Vitalie Rusu ne spune că nu ne putem izola, că trăim de fapt într-o lume dominată de Interde-

pendențe, nu o dată mai puternice decât vrerea unei națiuni sau a unui om. Reluarea imaginii actorilor pe ecranul unui televizor „actualizează” și ea semnificațiile textului, vîdînd consonanța puternică a viziunii regizorale cu universul piesei. Ca actor, Vitalie Rusu își asumă în spectacol rolul celui care încearcă să iasă din rînduri, într-o disperată căutare a normalității ce i se refuză. Rezistența celorlalți doi, a celorlalte două personaje, X și Y, interpretate diferit de Andrei Soțchi și Boris Bechet, e totuși „monolitică”, iar „stilul” intoleranței – ușor de recunoscut.

De „experimentat” se experimentează și în acest spectacol, chiar dacă accentul nu e pus pe noutatea mijloacelor interpretative, ci pe capacitatea acestora de a fora în profunzimea textului. De unde și tulburătoarea îngemănare a semnificațiilor etern umane cu cele de o stringentă și dureroasă actualitate. E poate „calea regală” a modernității și semnul cel mai sigur că teatrul care o descoperă se află pe drumul cel bun, pe care îl vor găsi, în felul lor, și alte montări ale sale, în dorința de a-și dobîndi o identitate.

■ VICTOR PARHON

P.S.

La dezbaterile profesionale care a avut loc la Chișinău, în 28 mai, pe marginea celor două spectacole, au participat Andrei Vartic, Andrei Strîmbeanu, Vitalie Rusu, Victor Parhon, Carmen Tudora, Sebastian Vlad Popa, poetul Gheorghe Vodă, Alice Georgescu, Silmona Hodoș (ziarul „Ora”), Dumitru Solomon, Valentin Silvestru și Ion Ungureanu, ministrul Culturii și Cultelor din Republica Moldova. Prima stagiune în care Teatrul „Alexei Mateevici” a dispus de un sediu propriu, fie el și impropriu desfășurării unei susținute activități de spectacol, e și cea în care teatrul a fost sponsorizat de Fundația culturală „Basarabia”. Un sponsor cu bogate resurse materiale și numeroase inițiative laudabile, sub patronajul căruia e de nădăjduit ca viitoare stagiuni să cunoască o evoluție reprezentativă.

